Після конфіскати — другий наклад.

Ч. 52. (10.727). Львів, середа 10. березня 1926. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов. — Конто почт. щад. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло" Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол. Рукописи не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 СОТ.

Дух мира чи ненависти?

З промови посла Павла Васильчука на соймовому пленумі виголошеної дня 2. ц. м. при дебаті над ратифікацією льокарнського договору.

(Докінчення.)

У своїй резолюції заявляють панове, що всі, мовляв, чинники, які співділали в заключенні льокарнських умов і щиро бажають закріплення мира, мусять негайно признати Польщі постійне місце в Раді Ліги Націй і т. п. Не вважаючи на зовнішню велику щирість і безінтересовність пана Скшинського і всі гарні фрази володіючої нині соймової більшости, панове зраджують у цій резолюції підзорливість згори, що хтось не є щирий у своїй мировій політиці. Не важко догадатися, про кого йде тут мова. Ви боїтеся Німців, хоча вони ще не ввійшли до Ліги, бо боїтеся втратити терен, який ви використовували для своєї політики предусім супроти національних меншостей.

Дальше кажеться в отій резолюції про якусь спеціяльну ролю польської держави в середній і східній Европі, ролю, яку Польща грає в інтересі не лише власнім, але також загально-европейськім. Завсіди й на кожнім місці твердите панове, що Польща має завдання охоронного валу перед здичілим сходом, що вона є носієм европейської культури й цивілізації на сході. Але инші мають для Польщі иншу назву і звуть її жандармом Европи. Фактом є, що охорона Польщею европейської цивілізації є річчю високо проблематичною. А тепер факти з життя: кількасот православних церков зачинених в місцевостях з виключно православним населенням; ключі від церков в поліції або в старостві, люде не мають де молитися, а за молитви у себе по хатах — є арештовані й биті. Дітей силується по школах до чужовіросповідної молитви, землю відбирається автохтонові й надається кольоністові, в адміністрації варварські відносини, всякий культурноосвітній рух переслідується... Ось цивілізація европейська, ось місія носія европейської культури!... Хочби й як ви кричали, фактів не закричите. І фактом є також, що західньо-европейська опінія помалу починає орієнтуватися серед отих відносин і довідуватися, як це на ділі виглядає культурна місія Польщі на сході Европи. Середньовічні відносини панують у Польщі.

Проти тої буцім то культурної ролі польської держави ми, Українці, мусимо рішуче застерегтись. Історія від найдавніших часів до останніх літ найяскравіше доказала, що Польща до цієї ролі непридатна, що вона перейшла в єзуїтських способах підбивання инших народів систему царських урядів. Річ ясна, що згаданий уступ резолюції треба розуміти так, що Польща має бути нічим иншим, як лише охоронним валом проти всяких визволенських рухів.

А дальше ще один цікавий уступ. „Сойм буде бачити у задовольненні необхідности, себто в наділенні Польщі постійним місцем в Раді Ліги, доказ побіди ідеї мира і признаного співжиття народів над політикою ненависти й колотнеч, які швидше чи пізніше моглиб новими катастрофами струснути Европою". Прошу панів, коли говорите про мир, то чейже треба когонебудь у світі переконати, що Польща була досіль чинником мира. А тимчасом цілій Европі й усьому світові відомо, що досіль саме Польща була найбільшим клопотом для Европи і найбільшим резервуаром можливостей вибуху. Безумовно: Европа має клопіт з Польщею тому, бо ви кроїла її такою, якою нині є. З тим фактом вона мусить щось зробити. Як довго Польща була потрібна Европі як жандарм, що боронив її перед хвилею революції зі сходу, Польщею цікавилися більше і реальніше; їй просто платили гроші, щоби мати польське мясо на воєнний ринок. Але тепер, коли трохи вспокоїлося, коли комуністи у фраках з графами за одним столом засідають, і коли найбільші противники большевиків прийшли до них і сказали: „поважання панам, чи не можна би з панами торгувати?"... то з Польщею вже не так рахуються. Зрештою, ви зовсім непотрібно говорите про мир. Ані один польський уряд мирової політики не провадив. Все воно є фразами наівних фарисеїв. Але коротше чи довше — нинішнього стану ви не втримаєте.

З цих мотивів ми не будемо голосувати за зголошеною резолюцією. За те зголошуємо від себе иншу резолюцію*). Якщо дійсно хтось з панів вважає, що говорить щиро про Льокарно, то буде за цією резолюцією голосувати. Бо без внутрішнього Льокарна — зовнішнє, міжнародне Льокарно є для Польщі нереальне

*) Текст цієї резолюції ми подали вчора. — Ред.

За кулісами Женеви.

З димісією Бріяна зростуть суперечні чутки про висліди довірочних розмов у Женеві. Представники держав не хотять засісти офіціяльно за стіл, заки не будуть певні, що бодай у загальних лініях можуть рахувати на порозуміння. Виявляється, що Еспанія піддержує свою кандидатуру щодо постійного місця в Раді Ліги і зєднала собі голоси Ґуатемалі, Чілі, Колюмбії, Венезуелі та Болгарії. Та діло не в голосах. Довірочні засідання є наймирнішою формою боротьби, щоби вирівняти суперечні погляди і здобути згоду опозиційних членів. У цих розмовах вплив великих держав виступає при помочі відповідних аргументів, яких вагу дипльомати добре розуміють. Швеція на далі ставиться вороже до поширення Ради Ліги. Кандидатом на голову цієї сесії є шеф португальської делегації, Альфонс де Коста. Якби Бріян не хотів лишитись у Женеві на нарадах сесії, тоді не є виключені нові настрої супроти кандидатури Німеччини та Польщі.

Польща не признає компромісів?

Мін. Скшинський, приїхавши в Париж, мав довірочні розмови з Бріяном та иншими французькими дипломатами, аж до представників преси включно. „Еко де Парі" каже, що він заявив Бріянові про безумовне домагання Польщі щодо постійного місця в Раді Ліги. Польська преса заперечує звісткам, буцім-то Бріян пропонував мін. Скшинському компроміс, обіцяючи Польщі непостійне місце. Інформації з Женеви, з першого дня передвступних нарад, не приносять покищо вдоволяючого матеріялу, наскільки справа постійних місць у Раді пішла вперед. А проте сяке-таке вдоволення німецьких делегатів дозволяло би на висновок, що таки Німеччина ввійде першою та покищо єдиною державою, як новий член Ради.

Французька криза.

Недобра ворожба для европейської політики.

Упадок кабінету Бріяна безпосередно перед зборами Ради Ліги Націй повязав внутрішні клопоти Франції з трудноцями закордонної політики. Не одержавши довіря від парляменту для своєї політики, Бріян не хоче заступати Франції на міжнародній арені. Відомо, якою великою була роля Бріяна як дипльомата в Женеві. Тільки завдяки його великому дипльоматичному досвідові вдалось удержати в Льокарні атмосферу примирення з німецькими делегатами, в яких щирість не дуже хоче вірити Франція.

Хоча безпосередною причиною димісії Бріяна були чисто внутрішні справи: закон про нові податки, наслідки цієї димісії сягають далеко поза межі Франції. Не є виключене, що саме трудноці вийти з теперішньої ситуації в Женеві, спонукали Бріяна заявити, що він складає керму уряду. З другого боку ніодна з тих парляментських ґруп, що причинилась до скинення Бріяна, не хоче перебрати керми в свої руки. Теперішній французький парлямент не має потрібної більшости ні для уряду лівиці, ні коаліційного, ні правиці. Під впливом монархістичних організацій, до яких горнеться молодь, збільшився настрій прихильний для голосів, що домагаються диктатури. Одначе хто знає республиканські традиції Франції не вірить у можливість уряду, який схотів би наслідувати методи Муссоліні. Єдина диктатура, що зустрілась би з симпатією, була би програмою фінансової санації, що є джерелом усього політичного невдоволення. Та такий авторитет означав би лише ґеніяльну економічну реформу. Кожна економічна реформа, що дошкульно сягає до кишені громадян, зустрічається нині з опозицією ріжних партій. Правиця боронить фінансістів, великих підприємців, буржуазію, лівиця — класи працюючі. Тому-то повторяються голоси, що треба розвязати парлямент і розписати нові вибори. Надія на ці вибори є оправдана тільки тоді, коли вони дали би повну перевагу якійсь партії або блькові партій. Та покищо хтось мусить продовжувати працю Бріяна. А після такого дипльоматичного майстра мало є охочих. Тому не виключена можливість, що Бріян дасть себе намовити бодай на задержання портфелю міністра закордонних справ.

Одначе закордонна політика найбільше талановитої людини не в силі вдіяти чудес, коли унутрі держави панує паніка економічної катастрофи або навіть недовіря до свого проводу. Франція стоїть перед важкою проблемою. А її трудноці є „знаком часу" і недоброю ворожбою для всієї европейської політики, не такої рожевої як над Льокарном.

Радянська Україна.

Закінчення великого процесу Харківських судових робітників.

Великий процес проти бувших радянських судових робітників у Харкові, що тривав поверх 4-ох місяців у найвищому суді УСРР., остаточно закінчився дня 26 лютого ц. р. проголошенням присуду. На лаві обвинувачених засідали 6 суддів, адвокати а також судові урядовці всякого типу. Всі вони відповідали за хабарництво, а судові урядники і судді ще й за надужиття і дискредитацію радянської влади. По закінченні доказового поступовання самі промови адвокатів тягнулися більше двох тижнів.

Зі суддів засуджено: Акимова на 8 літ важкої тюрми, конфіскату всього майна та на позбавлення прав на три роки по відбуттю тюремної кари; суддю Олексієва на 6 літ тюрми, конфіскату майна і позбавлення прав на три роки; суд. Кончарова на три роки тюрми, конфіскату майна і 1 рік позб. прав; суд. Рибалова на 5 років тюрми, конфіскату майна й позб. громадських прав на протязі 3 літ; суд. Сілякова і Середницева — першого на 1 рік тюрми, другого на дисциплінарну кару; суд. Лозинка на 4 роки тюрми, конф. майна і позбавлення прав на 2 роки; суд. Усвлеза на рік тюрми. — Зі судових урядовців засудили: Деревського на 3 роки тюрми і конфіскату майна; Ерґанджієва на 3 роки тюрми, конф. майна і позб. прав на 2 роки; Нікольського на 4 роки тюрми, конф. майна і позб. прав на рік; Проніченкову на 6 місяців позб. прав.

З бувших членів Харківської колегії судових оборонців засудили: Штермана на 3 роки тюрми і позб. прав на 1 рік; Епштайна на два роки тюрми; відпоручників адвокатів: Демченка на 10 літ тюрми, конфіскату майна і позбавлення громадських прав на 5 літ по відбуттю кари; Танкова на 2 роки тюрми і рік позб. прав; Комнікова на 2 роки тюрми і рік позб. прав; Мельникова на 2 роки тюрми і два роки позб. прав; Дмитрієва на 2 роки тюрми; Павлова на 3 роки тюрми і 1 рік позб. прав; Пурцміна і Загоруйко на тюрму по півтора року; Побідєнного, Харитонова, Чупікова, Ситнікову, Стрільцова, Самойлова, Галку і Загребельну на тюрму по одному році. Колишнього слідчого судді Лашкевича засудили на 3 роки тюрми, конфіскату майна і позб. прав на 3 роки. З тих, що давали хабарі 17 засудили на тюрму по одному році; трьох на тюрму по півтора року; одного на 2 роки тюрми; одного на 2 роки тюрми і на 3 роки позб. прав. 31 обвинувачених суд цілковито оправдав.

Таким чином на 72 обвинувачених засудив радянський найвищий суд 41 на 107 і пів року тюрми і на 34 і пів року позбавлення громадських прав по відбуттю тюремної кари, инших оправдав.

У радянській пресі появилися вже погляди авторитетних сторожів радянської справедливости на цілий процес. І так заступник Наркома юстиції УСРР М. Михайлик висловив такий погляд: „Міри до-

би". Сеч. А. Кендзьор (Пест): „Певно, але за кілька літ якийсь фонд з дрома міністрами довеpia". Пос. Павло Васильчук! „В Польщі потрібний король, як діра в мості". Посол ксьондз Оконь: „Як поклонник селянської республики, я ворог монархізму визнаю тільки трьох королів, що прямують до Вефлеємської стаєнки".

— **Блаженні віруючі.** Кореспондент італійського денника „Ґазета дель Пополо" пускає в світ нову звістку, що російська велика княжна Марія, вдова по великім князю Павлі, вбитім большевиками, має певні дави про життя царя Миколи II. Цар утік з екатеринбурської вязниці і заховався в якімсь манастирі на Сибірі! Таку саму певність має вел. князь Микола Миколаєвич, який буцім-то одержав навіть лист від царя через якогось селянина. Такі звістки кружлятимуть у „правовірних" Росиян мабуть так довго, як легенда про Рудольфа в Австрії. Дивне, що цар Микола II. почуває себе певне, що в якімсь манастирі на Сибірі, н ж вище в якімсь... почував би себе ніж на англійській дворі.

— **Аматор хрестикових загадок.** У Будапешті застрілився безробітний кельнер, в якого кишені найшли дбайливо написаний лист з повідомленням, що тайну його смерти можуть пізнати з хрестикової загадки прикладеної до листа. Мадярська поліція, не маючи між собою спеціялістів від такого мистецтва, звернулась до знавців за поміччю. Може ще й розпише конкурс: хто з читачів ілюстрованих журналів відгадає перший тайну смерти такого самого аматора, як вони.

Спростовання.

Оголошені через помилку в часописі „Діло" з дня 9.III. 1926 р. ч. 51 (10.726) назначені на день 13.III. 1926 р. Загальні Збори Т-ва „Рускій Пріют" не відбудуться.

1381 1—1 Управа.

КОМУНІКАТ.

З огляду на вісти, поширювані на основі нотатки „Нового Часу" з 21. лютого 1926, ч. II., поданої за польською ґазетою „Варшавянка", немов би то д-р Кость Левицький „вислав в останньому часі письмо до польського уряду, яке стверджує, що він стоїть льояльно на становищі польської державности", Президія УНДО на основі категоричного заперечення д-ра Костя Левицького і на основі його дотеперішньої діяльности стверджує, що згадані вгорі поголоски викликані нотаткою „Варшавянки", як і сама ця нотатка не мають ніякої фактичної основи. Тому Президія УНДО осуджує ті поголоски як неправдиві і шкідливі.

Львів, дня 6. березня 1926.

За Президію Центрального Комітету Українського Національно-Демократичного Обєднання

Д-р Дмитро Левицький голова. *Волод. Целевич* секретар.

З нашого карнавалу.

Маскарада Кооперативи „Український Театр" і „Богеми".

Цьогорічний карнавал минув так само під знаком економічних обмежень, як минає нині неодна форма суспільного життя, що раніше кипіло природною силою. Балів стало так мало, що поодинокі орґанізації та товариства, які в попередніх роках заповідали без надуми свій традиційний баль, беручи приклад з инших, обережних, що лякались недобору — зрікались цього простого джерела приємности та доходу.

І мабуть тільки завдяки тій обставині, що суперництво балів сильно зменшилось, можна розяснити касовий успіх тих, що лишились. І на загальностудентських вечорницях і на балю „Заворонки" гостей було повно. Вершком зацікавлення, як щороку, була маскарада, влаштована кооперативою „Українського Театру".

Люди, що нелегко можуть нині спромогтись на новий балевий одяг, хоча би найскромніший, коли мають дещо поетичної фантазії, дають собі раду з костюмами на маскараду, які можна шити самому з найбільше ріжнородного матеріялу. Ясно, що в цьому напрямку мущини не в силі видержати суперництва з жіноцтвом. Маскарада з останньої суботи в „Народнім Домі" була дуже повчаючим вечором з суспільного погляду. Перш усього: повна перевага жіночих костюмів над мужеськими. Мужеські маски можна було порахувати на пальцях і можна було ствердити вже на перший погляд, що серед сильнішої половини людського роду очувається брак фантазії, утома. Журба за хліб насущний убиває умит та гумор. Коли минулих літ на маскарадах проявлялись дотепні мужеські карикатури, цього року в першій мірі почувалось тільки єдина потреба переодягнутись.

Зате загально-естетичний рівень балю був кращий, як минулих літ. Не менше товариство було якнайдобірніше, але в усіх костюмових одягах видно було дбайливість за естетичний смак, вільний від дешевих, грубих ефектів. Ні сліду вульгарности або пристакуватости. Приємно вражали око закитчані сосновою салі та коридори і дуже дотепними були кабінети з килимів, зроблені відомою робітнею килимів п. Хамули. Багацтво костюмів завдало чимало клопоту членам жюрі, до якого всі шло крім трьох членів комітету 8 гостей: малярі, адвокати, жінкі. Замість заповіджених чотирьох нагород, визначено аж сім. Малярі присутні на салі: П. Ковжун і Магалевський, крім цього редакція „Зиза", жертвували ще додатково по одній образі.

Визначено чотири нагороди: три перші і одну четверту. Перші одержали: п-ні Н. Терлецька (за красу: „Японська пагода") і п-ні Бекесевичева (за ідею „Українська преса"). II-у одержали: п-на М. Січинська (за красу „Папороть"), і п-на М. Шелечська (за ідею „Оазе"). III-у п-ні М. Лискова (за красу „Когутик") і п-ні Городиловська (за ідею „Годинник"). IV-у п-ні Гаврисевичева („Невільниця"). Признання за дуже гарні та дотепні маски одержали: „Подвійний чоловік" (п-ні Попель), „Електрична лямпа" (п-на Л. Грушкевська), „Лямпіон" (п-на С. Дудриківна), „Король кер" (п-ні Галущинська), „Карнавалова фантазія" (п-на М. Дудриківна) і „Чорний Індіянин". (На жаль не знаємо прізвища цього пана ні цього другого, знаменитого у вислові маски та костюмі, що грав ролю „Знудженого аристократа"). Тому, що офіціяльні нагороди та признання не завсіди мають при найкращій волі членів жюрі) є висловом обективної справедливости та рідко згоджуються з голосом загалу, слід згадати ще инші маски, не менше гарні, з яких неодна може справедливо почувати себе покривдженою, що не попала між „вибрані". А саме: „Фантазія з зелених струсиних пер" (п-ні Б. Баранова), „Зайчик" (п-на Березинська), „Сніг" (п-на К. Пеленська), „Питайний знак" (п-на Т. Ярошевичівна), „Сальта" (п-ні Весоловська), „Пошта" (п-на Криськівна), „Кіш квітів" (п-на З. Бачинська), „Морковка" (п-на Козакевичівна), „Огонь" (п-ні Гаранькова), „Старовідецький стиль" (п-ні Гомзинова), „Жовта хризантема" (п-ні О. Бачинська), „Паж" (п-ні Гоцька), „Жовта кринолина" (О. Дудриківна), „Кармен" (п-ні М. Рудницька), „Зелений каштан" (п-ні Голната), „Коминяр" (п-на Гаврищаківна), „Квіт Кульбаби" (п-ні Бірецька), „Перро" (п-ні Федусевичева), „Туркеня" (п-на В. Левицька), „Ева" (п-на Д. Левицька), „Рожевий мак" (п-на Макарушківна). Туркень, гурисок, султанш, баядер і инших троянд Стамбулу було з пів копи. Над усіми ними панів у буфеті справжній, природний султанський кухо0вар п. В. Весоловський. Нехай вибачать ті, які доложили чимало зусиль, щоби зробити своєю появою якнайкраще вражіння, коли їх особа затерлась у памяти справоздавця, так само як затерлась неодна маска перед очима глядача, що хотів усі на один вечір запамятати.

Олімпійський фонд.

В теперішні часи збірки жертв на ріжні ціли докучають українському громадянинові. Неодин шкробається в голову, бачучи курсора, неодин ховається перед колядниками, вдаючи, що його нема дома, неодин вислухає добрий „отченаш" від дружини, що нема з чого, але кожний якось платить, обійдеться без того чи цього, а свою лепту до народнього діла таки докине. Бо й чим ми булиб, не платячи ніяких жертв? Не малиб ми ні Рідної Школи ні Дому Інвалідів, ні памятників ні Народних Домів, взагалі не булиб ми народом. Але щоб нам бути вповні, мусимо зложитися ще на один фонд — олімпійський. Кожний нарід, що себе шанує, бере участь у світових олімпіядах, закладає в себе величаві грища (стадіони) і вважає собі за велику почесть гостити в себе на змаганнях вибових змагунів усього світа. Гостити инших у себе ще не швидко будемо, одначе вже найвищий час виступити раз самим у характері гостей на світових змаганнях.

На всім просторі України в підземеллі українські прапори, не мають на публичних парадах, не веселять ока на злетах. Вони-ж розгорнені на світовій олімпіяді, відразу звернулиб увагу всього світу на український нарід, на наші змагання. Поруч внутрішню розбудову національного життя не можемо й не смімо легковажити собі міжнародніх звязків і мусимо всяку нагоду до цього використати. Штокгольм 1926, Рим 1927, Амстердам 1928 мусять побачити й українську молодь! Нехай ніхто не жалує датку на фонд, що один може видвигнути нашу справу на очі світу!

Гроші слати на чек „Дністра" або на руки п. О. Шепарович, Львів, Листопада 116.

Т. Ф.

Лист до Редакції.

В ч. 41. „Діла" з 25. лютого 1926 р. був допис п. н. „Чи так повинно бути", підписаний криптонімом „Очевидець". В інтересі правди позволю собі подати до відома, що не є правдою, будьто би міщане і селяне побудували в Хирові читальню „Просвіти", бо ця читальня ніколи своєї хати не мала, не дивлячись на працю, яку вложили в неї родина бл. п. о. Глядиловича і бл. п. проф. Понйна, та учит. Глядиловичівна і нинішні сотрудники о. Пастернак і о. Кульчицький. Немало праці вложив у неї і о. Ольшанський, який не тільки тримає в своїй хаті читальню, але й позволяє на вистави в своїх економічних будинках. Читальнею займався не тільки він, але і його діти. О. Ольшанський заложив у Хирові кредитову спілку в році 1900, а опісля спілку торговельну, що обі розвинулися дуже гарно. Щоб дати можність і читальні розвинутися, купив він коштом каси в Хирові ґрунтову площу з мурованою хатою на склеп, та побудував на ній з заду другу мурованку хату для каси і на помешкання для урядовця. А що каса цього дому не потребувала, тож о. Ольшанський наймив її за малим чиншом читальні. За порадою делегата Союза Ревізійного з метою здобути фонди для каси продала каса заду площу з домом жені о. Ольшанського за 10,000 кор. Цю хату, знищену в часі війни, о. Ольшанський відреставрував і там примістилася в двох кімнатах читальня „Просвіти". По війні захопили в свої руки касу деякі люди, жадні наживи й почали боротьбу з парохом, який бачився приневоленим уступити з управи каси, що її кільканадцять років провадив і розвинув. Ці люде — не без непотрібної інтервенції Краєвого Союза Ревізійного чи його ревізора — розпочали спір з жінкою о. Ольшанського за реальність, яку вона купила й заплатила. Спір цей очевидно програли й наразили касу на непотрібні значні кошти, не дивлячись на мої представлення й інтервенції, щоби справу полагодити мирно і не наражувати каси на великі витрати. Цей спір є причиною, що ті люде обкидають болотом о. Ольшанського, який для парохії і читальні дуже багато заслужився. Бо не є правдою, щоб українські представлення відбувалися в жидівських стайнях і стодолах, а також неправдою є, що мало хто ходить до церкви на богослуження, бо — навпаки — церква стараннями о. Ольшанського дуже гарно віднолена і кожної неділі і свят є переповнена. — *Д-р Теофіль Кормош.* — Перемишль, 4. III. 1926.

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський Театр під дирекцією Н. Бойко.

Львів. Саля Лисенка, Шашкевича 5. Прощальна вистава.

9.III. „Без вини винуваті", премєра.

Винники. Саля читальні „Просвіта".

Самбір. Саля „Сокола".

10.III. „Ревізор з Петербургу".

11.III. „Пан Твардовський".

12.III. „Без вини виноваті".

18.III. „Мазепа".

19.III. „Дибук".

20.III. „Ой не ходи Грицю" (прощальна вистава).

Борислав. Саля „Народного Дому".

13.III. „Дибук".

14.III. „Ревізор з Петербургу".

15.III. „Пан Твардовський".

16.III. „Без вини винуваті".

17.III. „Мазепа" (прощальна вистава).

Готується до постановки оперета „12 жінок і 1 муж" або „Жінки Іафета".

1337 7—?

Репертуар Українського Наддніпрянського Театру під дир. О. Мітневичевої.

Любачів. Саля „Чит. Польска".

10.III. „Лісова Пісня".

Чесанів. Саля „Нар. Дому".

11.III. „Барон Кімель".

12.III. „Дні нашого життя".

13.III. „Вихрест".

14.III. Прощальна вистава. „Казка старого млина".

Початок точно о год. 8-ій.

Український Театр під дир. І. Когутика.

Скалат. Саля уряду громадського.

Середа 10.III. „Царевич".

Четвер 11.III. Премєра „Послюбна ніч", французька фарса на 3 дії, переклад І. Когутика.

Грималів. Саля „Народнього Дому".

Субота 13.III. „День і ніч".

Неділя 14.III. „Барон Кімель".

Понеділок 15.III „Послюбна ніч".

З днем 15. лютого заанґажовано з Львівського Театру п. Сокальську і п. Блавацького як режісера.

1380 1—7

Подяка. В імені комітету родичів складаю отсим щиру подяку жертводавцям за допомогу незаможним ученикам VII. кл. в Коломиї, а то: Вп. п. нотарові Івасові Растаєцькому зі Львова за дар 30 зол. Вп. п. Вікторії Глядиновській зі Львова за 3 зол. Вп. п. Коцюбі з Германова за 5 зол. Вп. п. Чеславу Добромільському з Слоїна за 3 зол. Вп. п. Льву Бучкові евангельському пастиреві в Молодятині за 5 зол. Вп. пп. Льву Бучкові, Марії Бучак і евангельській старшині за 30 зол. Хвальному Жіночому Кружкові в Коломиї на руки п. Мельникової за 32 зол. Хвальному Т-ву „Покутський Союз" в Коломиї за 30 зол. а спеціяльно Вп. п. директорові „Покутського Союза" Пашкевичеві та тим бeзіменним Добродіям, котрі через п. М. З. допомогли особисто деяким учням. Комітет Родичів на засіданні дня 28.II. в. р. розділив квоту 138 зол. в той спосіб, що дістали: двом ученикам по 25 зол., двом по 20 зол., одному 18 зол., двом по 15 зол. разом 138 зол. — **Володимир Фецін.** 1—1

взаїмний обмін бібліотекарів і т. д. З'їзд має також на меті подати інформації учасникам з'їзду про становище бібліотечної справи в окремих державах.

Підчас з'їзду буде зорганізована виставка, яка наочно покаже розвиток бібліотечної справи в окремих народів, а також подасть образ книжної культури в Чехословаччині та в инших країнах. Виставка буде ділитися на декілька відділів: виставка чеського друкарства, виставка книжних оправ, виставка ex-libris-ів, книгарська виставка, виставка мініятюр, виставка в справі бібліотек усіх категорій у ріжних народів, бібліографічний відділ і инші.

З нагоди з'їзду буде прибита на публичній і університетській бібліотеці в Празі пропамяткова таблиця Шафарикові, великому славістові та управителеві публичної і університетської бібліотеки в Празі в 1848—1860 рр.

З'їзд організує дводенну екскурсію в деякі місцевости, які славляться не тільки красою природи, але й старовиною. Крім того, буде організований огляд бібліотек, в тому числі публичної бібліотеки в Бероні. На з'їзді кожна мова користується однаковими правами. Важніші реферати й дискусія будуть перекладатися в цілому чи у витягах на мову англійську, французьку, німецьку, російську, польську та сербсько-хорватську.

Членський внесок виносить 100 ч. к. Спілки та організації можуть надіслати декілька делегатів. Пять делегатів платять внесок в розмірі 200 ч. к. Кожний учасник з'їзду має надіслати фотографію з власноручним підписом з краю. Членський внесок надсилати на імя скарбника з'їзду п. Страка, бібліотекаря Страговського монастиря в Празі (S. P. Cyril Strak, bibliotekař na Strahově, Praha IV). Всю кореспонденцію в справі з'їзду слід адресувати на імя генерального секретаріяту з'їзду (Generální Sekretariat Mezinárodního Sjezdu knihovníců a přátel knihy, Praha I, c. 79).

Подаючи до відома нашого громадянства про Міжнародний з'їзд бібліотекарів, гадаю, що наші центральні установи, як Наукове Т-во ім. Шевченка у Львові, Т-во „Просвіта" у Львові й ин. повинні взяти участь у цьому з'їзді, щоб показати всьому світові нашу книжкову продукцію та бібліотечну справу, висувати світові причини вбогости нашої духової культури та переймати від инших народів усе те, що може наблизити нас до наших сусідів, які випередили нас на культурному полі. Отже, не гаючи часу, слід теперже приступити до підготовчої праці, до виготовлення рефератів (добре булоб, колиб фонди дозволили видрукувати їх у чеській та німецькій мовах), діяграм і т. н.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Перший день жен. нарад.

Конференція Чемберлена, Бріяна, Вандервельда, Шіяльої, Лютера й Штреземана тривала три години, та, мабуть, не дала висліду. 8. III. було нове довірочне засідання Ради С. Н. під проводом предст. Японії бар. Іші. Взяли в ньому участь Бонкур, Чемберлен, Шіяльоя, Мель Франко (Бразилія), Кінонес де Лео (Еспанія), Бенеш, Вандервельд (Бельгія), Унден (Швеція), Гуані (Уругвай). На деннім порядку договір між Англією й Іраком (Мосуль), конференція розброєнь, басейн Саари, фінанси Австрії й Мадярщини. Слідуюче засідання Ради у вівторок 9. III.

На вчорашнім довірочнім засіданні Унден в імені шведського уряду запротестував проти поширення Ради і допущення Еспанії, Польщі і Бразилії. Погрози тих держав, що коли їх не допуститься до Ради, виступлять із С. Н., не повинні впливати на прихильне рішення Ради.

На пополудневім плен. засіданні С. Н. 36 гол. на 48 голосуючих вибрано головою засідання Альфонса да Косту, б. през. ради міністрів у Португалії. Данський пос. у Берні Кале дістав 8 голосів. Да Коста подякував за вибір і вказав на велике значіння приступлення Німеччини до С. Н. Збір С. Н. іменував дві комісії: політичну під проводом Чемберлена для розгляду справи вступу Німеччини до Ради і буджетову під проводом Лютера. 8. III. збір С. Н. переказав політичній комісії справу прийняття Німеччини і так цю справу офіціяльно зголошено комісія ця представить відповідне внесення пленумові зборів, вони голосуватимуть над справою прийняття. Голосування буде, мабуть, у середу. Німецька преса передбачує, що Німеччину приймуть щойно з кінцем тижня і що сесія зборів і Ради С. Н. продовжиться на цілий слід. тиждень. Берлінські часописи повідомляють, що нім. делегація в Женеві є зобовязана постановою уряду, яка приказує делегатам відкликати зголошення Німеччини в справі прийняття до Ради колиб Раду поширили рівночасно з прийняттям Німеччини. Канцлер Лютер заявив в інтервю, що нім. уряд не позволить собі накинути ніякі услівя, бо чується на силах розпоряджати собою і державою.

Кріза французького уряду.

Група рад.-соціялістів ухвалила, що попиратиме лише такий уряд, що вестиме політику апробовану 11 травня, а ведену Еріотом, Пенлеве і Бріяном. Дискутували над внесенням пос. Ігета, яке взиває 30 послів, групи, які голосували проти Бріяна, зобовязатися, що не візьмуть участи в майбутній мінiстерській комбінації. Бріян після розмови з през. Думергом заявив, що обговорював політ. положення і здав йому звіт із подорожі до Женеви. Опісля Думерґ прийняв Еріота й Блюма. Перет і Шоме після того як вийшли з Елізейської палати заявили, що плянується утворення більшости на основі концентрації посуненої можливо найдальше на ліво. Ідея створення такого уряду, підпомагана соц. радикалами здається здобуває все більше прихильників і між иншими парл. ґрупами а головно центровцями. Загально вважають, що Бріян має найбільше виглядів. Колиб Бріян не схотів прийняти місії, тоді президент поручив би утворення уряду Еріогови. Останні вісти кажуть, що кріза буде полагоджена так, що на чолі уряду стане Кайо. Бріян заявив, що в уряді Кайо прийняв би теку мін. загр. справ.

Атентат на през. Мехіко.

Виконано атентат на президента Мехіко. През. легко ранений. Арештовано 4 чоловік у звязи з атентатом.

Біржа.

Гроші.

Америк. дол. 7·88 — 7·89 канад. дол. 7·66 — 7·68, чеські кор. 0·23·00 — 0·23·25, леї 0·3·00 — 0·3·25, франки фр. 0·28·00 — 0·28·50, фр. швайц. 1·42 — 1·46, англ. фунти 36·00 — 36·50.

Золото. 20 кор. 30·00 —30·50, 20 франк. 27·70—28·20; 20 марк. 35·20—35·80; 10 руб. 38·50—39·80.

Срібло. Австр. кор. 0·62·50—0·63·00, 5 ав. кор. 3·30—3·36, фльорени 1·65—1·70, рубл. 2·65 — 2·72, рубель дрібним сріблом 1·32 —1·36.

Збіжа.

Пшениця краєва з 1925 р. 36·00 — 36·00 жито галицьке з 1925 р. 24·50—25·50, ячмінь галицький бров. —.— до —.—, овес гал. 22.50—23·00.

НОВИНКИ.

— **Шевченківське Число „Громади"**, органу української національної думки, що виходить у Луцьку (Алл. Б. Хороброго 43 а, річно 10 зол.), видано дуже гарно. На його зміст складаються статті: „Його коротенький життєпис", „Свято нашого відродження", „Більше віри й завзяття" (сен. М. Черкавського), „Дух Прометея" (Свитеця), „Т. Шевченко" (Всеволода Розумовського), „Шевченко і Волинь" (цінний фейлетон Вол. Дорошенка) і вірші А. Карашевича (з них відмітимо його „Всесвітня собор") та А. Горленка. Число це прикрашене численними знимками.

— **Голосування за скасуванням коршем у Підбірцях** під Львовом відбулося в неділю дня 7. березня. В голосуванню взяло участь 269 громадян і громадянок, які одноголосно заявилися за скасуванням обох місцевих коршем. (Повідомлення про вислід голосування відходить по думці закону з 23. квітня 1920 року (Дневник законів Річипосполитої Польської ч. 37 з 6. травня 1920 р. поз. 210) до старости й акцизної влади. — Честь громадянам Підбірців за гарний почин: Українські Громади! Йдіть за гарним прикладом. — Інформацій уділяє українське протиалькогольне т-во „Відродження". Письма слати на адресу секретаря „Відродження", п. Костя Личківського у Львові, Ринок ч. 10, II. поверх.

— **Пересторога перед обманцями.** Пишуть нам: Один селянин з бобрецького повіту їздив з хорою жінкою до лікаря у Львові. На двірці стрічає його обманець і починає розмову, в часі якої довідується, звідки селянин походить. Тоді оповідає йому, як називається учитель і учителька в його селі, каже, що то його добрі знайомі, свої люде і т. д. Тим чином здобуває довіря у селянина, котрий іде за радою обманця. Як „свій", порадив обманець селянинові другого такого обманця-„лікаря" десь на вул. Фредра. Цей „лікар" почав оглядати хорої дівчини, а коли селянин сказав, що не має більше грошей, тільки десятку, взяв ці гроші, а хорої вже дальше не оглядав. Такі випадки трапляються очевидно людям з инших повітів; обманці потрібні назви беруть правдоподібно з шематизму. Другий спосіб обманства, в яке попало багато наших селян з подальших сторін, такий: Незнана жінка, що „приїхала" нібито з Америки, ходить до осіб, котрих кревні є в Америці й оповіда про них найчастіше це, що вона в листах писали до своїх і ще деякі подробиці. Передає їм від них поздоровлення і каже, що цей чи той кревний вислав їм більшу скількість долярів, а що вертав з Америки якийсь чоловік (тут подає імя і назвище) з третього або четвертого села (місточка), то ним передали ці кревні 50 долярів, котрі вони можуть собі відібрати. За таку прислугу бере обманець у спідниці 1 доляра або й більше. Тим способом звербували на днях такі обманці більше як 50 осіб до якогось чоловіка до Винник. Обовязком української інтелігенції по селах перестерегти наших легковірних селян перед усякими того рода обманцями.

Т. Гр.

— **Нахабність польського ксьондза.** Пишуть нам з Тернополя: Недавно принесло „Слово Польске" (в ч. 48 з 18. II. ц. р.) окрему статейку п. з. „Здзічене руского ксендза", яку повторив у цілости тернопільський вшехпольський тижневик „Глос Польскі" в ч. 9 з 25. II. ц. р. В цій статейці закидується пароховi в Денисові пов. Тернопіль, о. Іванові Романовському, що він на пів години перед приїздом польського пароха з Росохуватця кс. Ярека на науку релігії в народній школі в Денисові побив польські діти дня 11. лютого ц. р. за те, що ходили на польську релігію і співали польські пісні. Коли того дня приїхав до школи в Денисові кс. Ярек, діти серед голосного плачу росказали йому про цілу подію, а ученик Микола Кренцiглова показував йому синяки за вухами, кажучи, що його батько Поляк і він сам Поляк. При цій нагоді кс. Ярек показував дітям навіть знаки на своєму тілі від биття його гайдамаками кольбами у станиславівській вязниці в р. 1919. Оба часописи завізвали польську владу до слідства проти о. Романовського і це мало такий наслідок, що пов. шкільна влада почала від себе слідство, а прокуратура обжалувала о. Івана Романовського в тернопільському окружному суді до ч. спр. V. 165/26 за злочин публичного насильства з § 98 а) к. з. Карне слідство веде вже судя Мешковський. Крім цього кс. Ярек депешував зараз до мін. Стан. Грабського, жадаючи укарання о. Івана Романовського. Тимчасом вся подія виссана з пальця, ні один факт, поданий у статейці, не є правдивий (кс. Ярек навіть невмівмєма і часто зовсім непочитальна людина), о. Романовський ніяких шкільних дітей не побивав, дня 11. лютого ц. р. в школі в Денисові взагалі не був, а згаданий ученик Микола Кренцiглова є обряду греко-кат. й української народности і вписаний в метриках греко-кат. парохії в Денисові. Взагалі в нар. школі в Денисові є тепер около 130 українських дітей обряду греко-кат., а всього шестеро обр. римо-кат. — дітей місцевих латинників. Тому, що божевільний крок польського ксьондза в даному випадку спричинив кримінальне слідство проти цілком невинної людини, о. Романовський через адвоката д-ра Ст. Барана в Тернополі вніс спростування до обох часописів (в „Сл. П." з 7. ц. м. є вже це спростування, одначе з допискою, що редакція піддержує свої попередні замітки проти о. Романовського — прим. Ред.) і внесе карне донесення проти відповідальних редакторів на випадок непоміщення спростування без змін, инакше справа закінчиться перед лавою присяжних суддів. Характеристичне, що вже не тільки шкільна адміністрація, але і прокуратура йде сліпо за непровіреними доносами вшехпольської преси.

— **Слідами яничарів.** В останніх часах перейшли на римо-католицизм Зенон Ганкевич і його сестра Марія Ганкевичівна, діти покійного пароха Деренівки пов. Теребовля, о. Валеріяна Ганкевича. Зенон Ганкевич, колишній старшина УГА, оженився недавно у Полька, властителя невеликого млина в Слобідці Янівській коло Теребовлі і є нині заклятим Поляком. Його сестра Марія вийшла за польського офіцера і мабуть мешкає тепер у Львові та рівнож стала польською шовіністкою. Воно може й не диво, бо ніхто з дітей о. Ганкевича не виніс ніяких тривких національних переконань, а він сам вдавав польського шляхтича ціле своє життя а своїх парохіян уважав тільки за худобу. Також перейшов на римо-кат. і став Поляком Мелетій Кордуба, син пароха о. Теодора Кордуби з Кутковець пов. Тернопіль і є тепер польським офіцером, зірвавши зовсім з рідньою, котра вважає його за померлого і ніколи про нього зі сорому не хоче згадувати.

— **Побережник убийником невинного хлопця.** Побережник гр. Козебродського в Деренівці пов. Теребовля, Маур Матусяк, застрілив 18. лютого ц. р. пятнадцятьлітнього Василя Доскоча. Цей хлопець в товаристві другого хлопця, Гринька Кравця, пішов того дня до панського ліса назбирати трохи ріща і там стрінув їх побережник Матусяк. Настрашені хлопці кинули ріща і стали тікати домів, а за ними пустився Матусяк і коли вже Василь Доскоч був на своєму городі, Матусяк цільним стрілом в голову положив його трупом на місці, а опісля сам передався в руки поліції. Поліція його приарештувала і під закидом злочину убийства відіслала його до арештів пов. суду в Теребовлі. Дня 20. лютого ц. р. в присутности судді Древницького з Теребовлі переведено секцію трупа і переслухано на місці свідків події, а тепер арештанта мають відставити до слідчої вязниці при окружному суді в Тернополі.

— **Зі злодійської хроніки.** Хоча недавно двох львівських злодіїв з розшуку, що не мають праці, пробували перенестись на кращий світ, де нема приватної власности, — їх професійні товариші не переводяться, а зростають разом з безробіттям. Поліція арештувала нове таке товариство, складене з бувш. залізничого шльосаря Вільда, його любки Лістек, Рахвала і Чоби (каменичного дозорця!) які спільними силами ограбували одного кравця, Торговельно-Промисловий Союз на Академічній вулиці, одну крамницю і один інвалідський кіоск.

— **Вчителям на потіху.** Є вже звістки, навіть з достовірних джерел, що варшавське міністерство освіти візьме назад свій санаційний розпорядок про знижку плат гімназійним учителям і про підвищку трьох годин праці. Від 1го квітня (чи це на жарт на „Prima Aprilis"? увійде в силу платня з 1-го грудня 1925 р. Скасують тільки окремі додатки за „господарство кляси", завідування бібліотеками та кабінетами. Цікаво, чи кількопроцентова знижка плат учителям за цих кілька місяців принесла державному скарбові більше ощадностей, чи більше напсувала крови вчителям і творцям нового ощадничого закону?

— **Чи Польща потребує короля?** Одна варшавська газета влаштувала між соймовими послами анкету в справі короля для Польщі. Кожний запитаний посол давав відповідь на поставлене в заголовку питання. Наведемо деякі з тих відповідей, бо вони цікаві та веселі. Отже на запит, чи Польща потребує короля, відповів посол ксьондз З. Качинський (Х. Д.): „Польща потребує передовсім грошей, а щойно потім може думати про люксус!" Віцемаршалок Л. Гдик (Х. Д.) відповів: „не розумію питання, карнавал чейже минув". Пос. А. Садзевич (З. Л. Н.): „французька приповідка каже: щоби зїсти потравку з крілика, треба мати крілика. Не розумію монархічної агітації без наміченого кандидата на монарха. Натомісць вважаю побажаною всяку реформу державного устрою в Польщі, що доведе до скріплення державної влади". Посолка З. Прусова (П.П.С.): „Король потрібний для панування над дурним народом. Мої земляки не дурні, короля не потребують". Сенатор Н. Буаек: „Дуже, але курковий король!" Посол Т. Табачинський (З.Л.Н.): „Маю двох синів і доньку, не хочу, щоби за 25 літ мусіли робити революцію на те, щоби скинути короля". Пос. М. Косцялковський (Клюб праці): „Король потрібний — як символ того, що гніздиться в деяких польських головах". Пос. Райх: „У Польщі виглядає — як на „безкрулевю", а тому був би потрібний король". Пос. Розмарин (Жид. Клюб): „Польща потребує не короля, але мудрої людини". Посол А. Матакевич (стр. кат. люд.): „Ми задоволені з Войцєховського. Знаємо що маємо, а не знаємо, що дістали

чої прийнєсоної потрави (тюрма), вибрані найвищим судом, є для вчорашніх комуністів і пролєтарів суворою відповідю на їхні вчинки. Процес бе певечно виявив і досить прояснив атмосферу, в якій народжувався і зростав хабар, а боротьба з ним повинна вестися дуже енергійно. Злочинна робота в дрібно-буржуазній обстановці чужих чад і нестійних елементів, здеморалізованих тією обстановкою радянських робітників, потребує ще поруч пристосування заходів поправчого характеру, ще й найжорстокішої репресії".

Виходить, що не зважаючи на засуд суддів-комуністів за хабарництво радянським же судом, Михайлик бачить всеж таки причину не так то вже по їх боці, що по боці зневаженого і „ворожого" комуністам „буржуазного осередку". І на той осередок він жадає „найжорстокішої" репресії. Ось де криється причина того, що найвищий суд обійшовся з обвинуваченими дуже поблажливо, дарма, що прокуратор вимагав для многих із них присуду на кару смерти.

Зовсім инші погляди висловив з тої нагоди голова найвищого суду, що проводив цілий процес А. Малинський. „Взагалі — казав він — не зважаючи на те, що процес цей здається великим, то він все таки виявив, що по наших судах справа зовсім не погана, що хабарництво — не система, а випадок (sic!). За рідкими випадками навіть обвинувачені судді, хоча брали хабарі, але правосуддям не торгували. Так із 100 хабарів, що визнані найвищим судом за доказані, лише три викликали неправосудні присуди. Вимагання хабарів у справах зовсім не виявлено. Велика частина суддів-обвинувачених на цьому процесі принесла своє щире покаяння на цьому процесі, а обставини їхньої роботи, що виявилися перед судом у часі слідства, викрили справжню тяжку матеріяльну скруту, в умовах якої жили й працювали судді".

Ось вам і два погляди стовпів радянської справедливости на цілу справу. Вони характеристичні та не вимагають ніяких інтерпретацій. Кидають вони немало світла на тамошні обставини і життєвий побут.

Чи Америка збільшить зброєння?

Президент Зєдинених Держав Кулідж заявив голові комітету від бюджету маринарки на засіданні парламенту, що він є проти признання окремого додатку 58 міл. долярів на будівлю нових воєнних кораблів і нових воєнних літаків. Воєнний бюджет на новий рік зріс на півпята міліонів долярів, а разом рівняється 661 міліонам. Кулідж хоче йти слідами ідей Вільсона, віруючи в необхідність змінчення мирової політики у світі. Наскільки його погляди вдержаться, покаже дискусія в парляменті, що почнеться при кінці цього місяця.

На звалищах.

Якраз минає рік від т. зв. шкільного плебісциту, від стихійного зриву народніх мас в обороні рідної школи. Скільки енергії вложено в шкільну акцію, скільки заходів в усуванні безчисленних перепон, скільки посвяти! 90% відсотків всього населення на українській національній території під Польщею висловилося за українською школою і який наслідок того? Без сумніву найбільший оптиміст і найбрутальніший цинік в найбуйнішій уяві не міг допустити можливість таких вислідів, які отсе тепер несподійно заскакують збентежених родичів.

З поодиноких повітів в Галичині і Волині (не говорячи про Холмщину й Підляшя) надходять відомости про повну й беззастережну ліквідацію українського шкільництва. Нпр. в теребовельському повіті лишено при житті всього дві народні школи, в дрогобицькому — три, в инших повітах від двох до десяти. На основі цих даних можна з усею певністю твердити, що з українського народнього шкільництва, яке істнувало за австрійських часів, навіть за польських перед „плебісцитом", лишилося немов на глум яких триста народніх шкіл. Понад 2.500 українських шкіл народніх в Галичині в короткій дорозі перемінено на польські й утраквістичні (себ-то теж польські). Останніх 4?0 українських шкіл на Волині

Сьогодня безрадні сумуємо на звалищах, на руїнах українського шкільництва. Навіть в селах, де нема ані одної польської родини, раптом за кулісами найшлися в посіданні підчинених п. М. Грушинському декларації за польською, false державною школою.

Зовсім природно, що тепер насувається питання: Нащож було стільки заходів, стільки боротьби, поборювання все нових перешкод, нащож було брати участь в „плебісциті" ?

Чи не краще було махнути рукою на „плебісцит", якщо вислід мусів бути такий, який тепер є? Такі питання можна ставити в безконечність.

бдавалось, що на основі тих привілеїв для польської меншости можемо втратити ще яку сотню народніх шкіл, але обороним ще те, що остало після всяких перемін, зарядженних Грушинським і „організаціями народовими" при допомозі наказних війтів і адміністраційних чинників. Нашим обовязком було взяти участь в „плебісциті", щоби засвідчити вагу рідної школи, рівень національно-культурної свідомости і зацікавлення справою широких мас. Крім того участю в „плебісциті" ми мали зробити спробу, мали перейти через горнило досвіду, щоби ad oculos доказати широким масам можливість легальної оборони.

Польська преса й польські політичні чинники, зазначуючи відсутність українського населення в конскрипції, данині, виборах і т. и., вказували на шлях легальної, законної оборонної акції. І хоч досі законною дорогою ще нічого не осягнуло українське населення, хоч його в найкращому випадку трактується per non est, то всетаки треба було зробити спробу. І та спроба випала фатально, страшно — не для нас, тільки для противної сторони. Українське населення переконалося, що для нього не істнують закони, навіть виняткові, що воно не має чого шукати на легальній дорозі. Свідомість цього є загальна серед найширших кол українського громадянства.

Надужиття при шкільному плебісциті перейшли наші сподівання. Крім пресії з боку дідичів в часі передніврку, крім перепон з боку адміністрації, крім поведінки наказних війтів, комісарів і бурмістрів, крім нагінки поліції, роботи „народових" діячів і агітації та посередніх погроз шкільних інспекторів —

Треба ще зазначити і затямити поведінку Жидів, які всюди заявлялися за „державною" школою. Коли сьогодня український народ, немов на ріках вавилонських, сумує на звалищах свого вікового доробку в шкільній ділянці, то має це завдячити між иншим і розсіяним на нашій території Жидам. Вони теж є гробокопателями нашого шкільництва.

В останніх днях голосним став у Львові пресовий процес офіційного керманича шкільної політики на „кресах" М. Грушинського проти редактора „Дзєнніка Людового" Бр. Скалюка. Цей останній відповідав перед судом присяжних за те, що назвав Грушинського за його польонізаційну діяльність в шкільній ділянці бісуватим і божевільним („opętaniec" і „wariat"). Очевидно, одна людина, хочби одержима найбільше злобним, найменше відповідальним духом зла, сама не в силі заподіяти стільки лиха.

Ф. Ф.

Міжнародний зїзд бібліотекарів у Празі.

Прага, 3. березня 1926.

В днях 28. червня до 3. липня с. р. відбудеться в Празі Міжнародній зїзд бібліотекарів та приятелів книги. Зїзд присвячується всім питанням, що мають відношення до книги, себто питанням, які стосуються бібліотекарів усіх категорій, бібліофілів, письменників, видавців, друкарів, книгарів і т. и. Зокрема на зїзді має обговорюватися питання про сучасну кризу на книжкову ринкові, про міжнародній бібліографічний каталог, про

ЛУКА ЛУЦІВ.

Притча про зерна пшениці.

(Історія леґенди про леґенду).

Ще в 1886 році попала Іванові Франкові в руки безіменна брошура „O stosunku obecnym Ukrainy do Polski", з якої великий покійник умістив у „Зорі" (1886. ст. 102—3) уривок під написом „Шевченко героєм польської революційної леґенди", наводючи оцей її уступ:

„Шевченко також ходив поміж народ, братався з ним, пив в корчмах, але сам був більше поетом ніж збирачем (це протиставлення до характеристики П. Куліша, що слідувала перед ним Л. Л.) і більше розсипав думок між народом ніж зібрав їх і вніс до книжки. Його поезії писані прекрасною, чистою українською мовою мають високу ціну народности, бувають часто надто вибухові, надто очайдушні, надто гайдамацькі. В тих, що їх міг друкувати, різав (?) Ляхів і Жидів, а в тих, котрих не міг, різав (?) ще й поміщиків, Москву й царя. Видно була в нього мрія про визволення України й самостійне життя її й цілий він пересяк засадою безумовної свободи й рівности. Заходячи до коршми і при чарці братаючися з людом, говорив йому, що московська старшина тому держить їх за чуби, бо вони не свідомі своєї сили, і що так буде, доки вони не будуть такі дурні й бойкі як вівці. Щоб наглядно повчити їх про громадську силу народа, про переважне значіння громади, добував з кишені жменю пшениці, та беручи з неї зерно за зерном, укладав їх на столі, називаючи кожне — царем, князем, графом, генералом, справником; за тими рядами додавав довгий ряд дрібніших польських посесорів і поміщиків, а коли так розклясифікував і уложив цілу старшину, тоді брав у руку повну жменю пшениці й говорив: отсе є старшина, а це — народ: тепер бачите виразно, де цар, де генерали, де посіпаки, де поміщики. Ну, глядіть же, де вони тепер? І те кажучи, кидав жменю пшениці на ті ряди старшини. Хлопи дуже дивувалися (? І. Ф.), що в купі нікого зі старшин не могли відшукати".

Ця тема цікавила Франка далі і року 1891 мав він готову для ред. „Київської Старини" про неї довшу розвідку, котрій одначе не судилося побачити світ в царстві Миколи II. ізза цензурних перешкод. Аж в 1894 р. в першому томі „Життя і Слова" (стор. 378—402) появилася вона під старою назвою. В другому томі цього журналу додав до неї свої замітки фолькльорного характеру М. Драгоманів. Студія Франка вийшла й осібною книжечкою як 19. ч. „Літ.-Наук. Бібліотеки", Львів, 1901, ст. 72+VI). В дійсности появилася вона аж 1902 р. бо цензура сконфіскувала протицісарські вірші К. Ценглевича й була імунізована інтерпеляцією пос. Брайтера і тов. (Кльофач, Голянски, Груби, Черни...) з дня 17. грудня 1901.

В ювілейному році Шевченка 1914 р. дослідник Шевченкового життя і творчости д-р Василь Щурат старався кинути нове світло на цей, неясний вже для самого Франка випадок з агітацією зернами пшениці (Пор. передмову до книжнього видання в статті „Шевченко в польській революційній притчі" (З життя і творчости Шевченка" ст. 57—68).

Є вже тут і маленька література на цю тему — та я „ще" чіпаюся до неї, бо своїм „причинком до причинків", як висловився при иншій нагоді насмішливо критик, здається, можу відповісти на ті питання, перед якими безрадно стояв Франко, бо маю змогу покористуватися безпосередно пражськими джерелами.

Вже в „Зорі" І. Франко, навівши знаний вже нам уривок з польської брошури, писав: „Кожному, хто хоч троха знає життя Шевченка, одразу ясно буде, що має тут перед собою не причинок до його біографії а леґенду, утворену польськими революціонерами серед инших обставин (ходження в народ і агітація та завзивання до повстання) і тільки силою якихось особливших интенцій приліплену до особи українського поета". Франко не міг признати це біоґрафічним фактом Шевченка, бо мав рівночасно під руками подібне ж оповідання причеплене серед згаданих ним обставин в Галичині 1846 року до польського конспіратора Сікорського, взяте з анонімної книжки (Сахер — директор львівської поліції) „Polnische Revolutionen" Erinnerungen aus Galizien, Prag 1863, F. A. Credner, k. k. Hof- buch- und Kunsthändler, 8°, ст. XII + 350. В книжці цій оповідається, як польські конспіратори зігнали до Горожанни підлеглих собі селян на двірське подвіря і намовляли їх до повстання.

„Між иншим виняв Сікорський — оповідає Сахер — з одної кишені жменю пшениці, а з другої овес і простягнув обі руки до мужиків: „Погляньте, сказав він — отсе пшениця, це пани, шляхта, державці, панські урядники, а овес, це ви. Так було в старій польській державі і так є тепер під цісарською управою. Пани були і є ще всюди чимось ліпшим від вас. Длятого тепер ми робимо революцію, а коли вона удасться, то не буде ані панів ані мужиків, а тільки самі польські обивателі."

При тих словах він перемішав овес з пшеницею і кинув зерна в повітря.

„Ідіть тепер і розділіть овес від пшениці! Так і після революції навіть бог у небі не розпізнає пана від мужика. Всі ми будемо тільки братами, тільки поляками, вільними і щасливими". „І це порівнання, додає Сахер, не зробило більшого вражіння" (ст. 184).

І хоч дійсно 1846. р. прийшло було до різні між селянами і шляхтою в Горожанні (пор. статтю І. Франка в „Зорі" 1884, ст. 141 і 151 про польські революційні рухи в Галичині) — то цей епізод не відбувся, як це знав Франко від наочних свідків, і тому то про нього Франко писав:

„є це не факт а легенда, та така легенда, котра символічно виображує в собі цілий ряд фактів, а радше змагань, ідей і доктрин, які жили якийсь час в умі галицько-польської суспільности". (Шевченко героєм польської рев. легенди, стор. 40).